

ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3
ΕΝΟΤΗΤΑ 7
ΣΕΛ. 61, 67-69

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΤΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ
ΓΕΛ ΚΕΡΑΜΕΙΩΝ | Επιμέλεια: Ηλίας Τουμασάτος

Στη γραμμή του χρόνου

- 962: Ο Όττο στέφεται αυτοκράτορας – Αγία Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία του Γερμανικού Έθνους
- 1054: Οριστικό Σχίσμα Ανατολικής και Δυτικής Εκκλησίας
- 1056-1059 ΔΙΑΔΟΧΟΙ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ
- 1059-1081 ΔΥΝΑΣΤΕΙΑ ΔΟΥΚΩΝ
- 1071: Οι Νορμανδοί κατακτούν τις ιταλικές κτήσεις του Βυζαντίου (Ν. Ιταλία)
- 1071: Μάχη του Ματζικέρτ – οι Σελτζούκοι Τούρκοι απλώνονται στη Μικρά Ασία
- 1075-1122: Διαμάχη μεταξύ Πάπα και Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας Γερμανικού Έθνους
- 1081-1185: ΔΥΝΑΣΤΕΙΑ ΚΟΜΝΗΝΩΝ
- 1082 Χρυσόβουλλο του Βυζαντίου με το οποίο παραχωρούνται εμπορικά προνόμια στη Βενετία
- 1176 Συντριπτική ήττα των Βυζαντινών από τους Σελτζούκους Τούρκους στο Μυριοκέφαλο - εξισλαμισμός Μ. Ασίας
- 1182 Σφαγές και λεηλασίες σε βάρος των Βενετών της Πόλης
- 1185 Ιδρύεται το δεύτερο Βουλγαρικό Κράτος

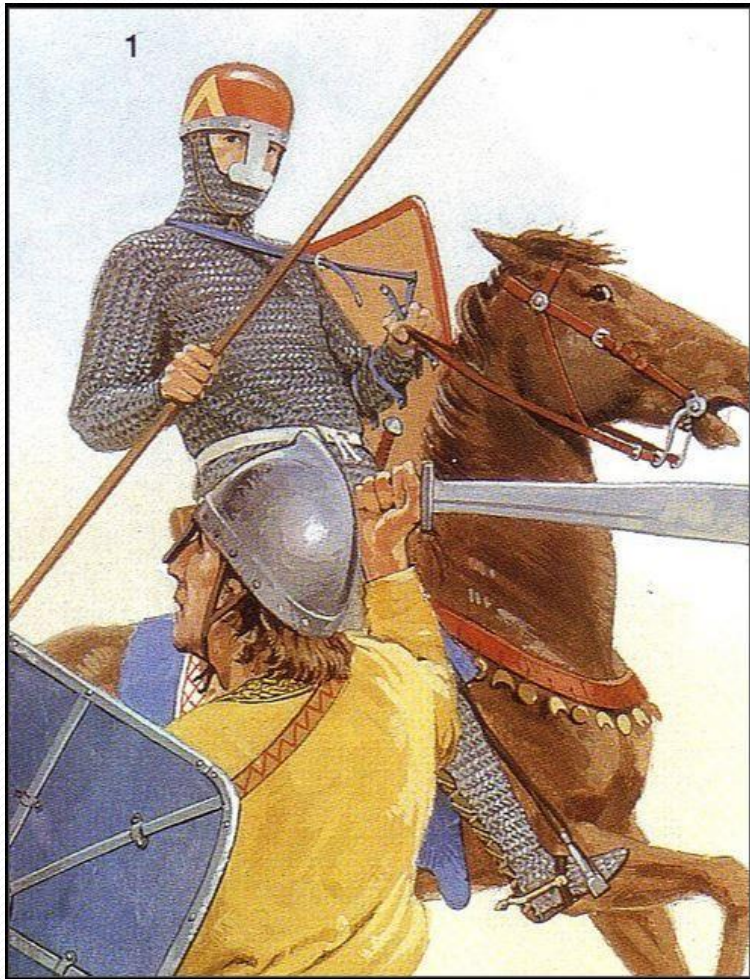
Η Ευρώπη 1100

Ιππότες, έμποροι, βιοτέχνες

- Διαφοροποιήσεις στην κοινωνική ιεραρχία:
- Στους κατώτερους φεουδάρχες προστίθενται οι ΙΠΠΟΤΕΣ
- **ΙΠΠΟΤΕΣ: τυχοδιώκτες, πολεμιστές.**
Γίνονται ιππότες με τελετή
- Προσφέρουν στρατιωτικές υπηρεσίες συμμετέχοντας σε εκστρατείες
- Μπορεί να προέρχονται και από αγρότες (Ανοίγει ο κλειστός κύκλος της φεουδαρχίας)
- Αντάλλαγμα η παραχώρηση εκτάσεων
- **Αγρότες:** απελευθέρωση κοινοτήτων – κάποιοι γίνονται ιππότες – κάποιοι απελευθερώνονται δραπετεύοντας σε πόλεις ή καλλιεργώντας εκτάσεις
- **ΣΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ** νέα κοινωνική δομή από τα τέλη του 11^{ου} αι.
- Εμφανίζονται και αποκτούν δύναμη: ΑΣΤΟΙ (ΕΜΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΒΙΟΤΕΧΝΕΣ)
- Ενώνονται με κατώτερες τάξεις εναντίον των φεουδάρχων

Ιππότης, 1100

Οι Άγιοι τόποι στα χέρια των Σελτζούκων

1055

Οι Σελτζούκοι Τούρκοι κύριοι της Βαγδάτης, προστάτες των χαλιφών
Οι Τούρκοι κατακτούν τη Συρία, κυριεύουν τα Ιεροσόλυμα

1081

Αυτοκράτορας του Βυζαντίου ο Αλέξιος Κομνηνός

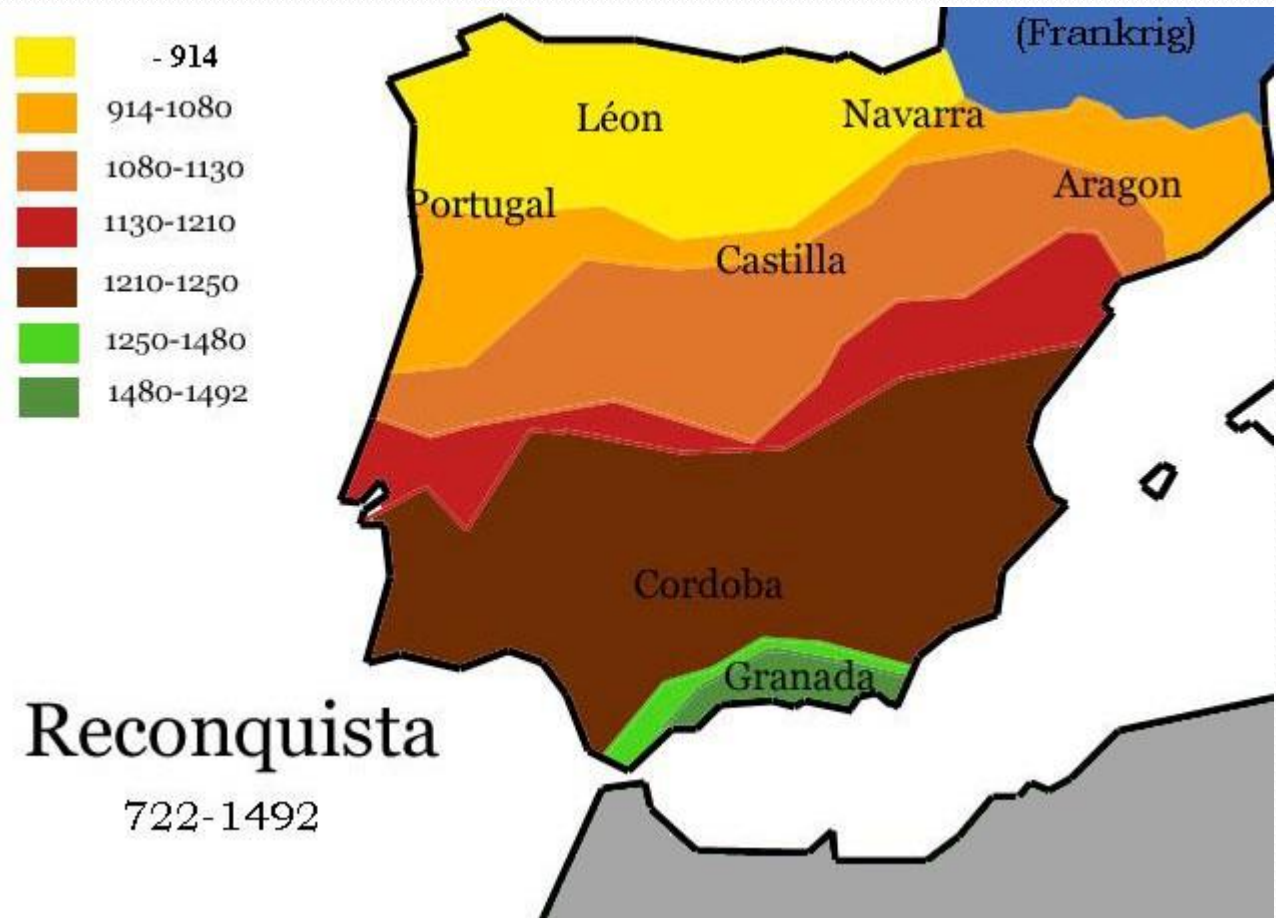
Η «ιδέα» των σταυροφοριών

11^{ος} αιώνας:
Γεννιέται στη
Δύση η ιδέα των
Σταυροφοριών
(=εκστρατείες
με σκοπό την
ανάκτηση
των Αγίων
Τόπων από τους
αλλόθρησκους
μουσουλμάνους

Το παράδειγμα της Reconquista

- Επιχείρηση ανάκτησης των χριστιανικών εδαφών στην Ιβηρική Χερσόνησο, που κατείχαν οι Άραβες
- Ο πάπας είχε δώσει στη Reconquista χαρακτήρα ιερού πολέμου

Οι «κόντρες» πάπα - Γερμανών

- ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ και ΑΓΙΑΣ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ: (1075-1122)
 - Πότε; 1075 κ.ε. Μετά τις μεταρρυθμίσεις του Πάπα Γρηγορίου του Ζ
 - Πάπας Γρηγόριος Ζ' -vs Βασιλιάς Ερρίκος Δ'

Οι «κόντρες» Βυζαντίου- γειτόνων

Κουμάνοι

Πατινάκες

Αιτίες

Θρησκευτικές

- Αναβίωση της παράδοσης των **προσκυνημάτων** στους Αγίους Τόπους (10^{ος} αι.)
- Φημολογία για **ωμότητες** Αράβων και Τούρκων σε βάρος των προσκυνητών (δεν επιβεβαιώνεται)

Οικονομικές

- Μεγάλη αύξηση του πληθυσμού στην Δυτική Ευρώπη → πείνα και επιδημίες, και συνακόλουθα εχθρότητες μαστίζουν τον πληθυσμό
- τυχοδιωκτισμός των ιπποτών – συνέπεια: πολλοί άνθρωποι διατεθειμένοι να εγκαταλείψουν τη χώρα τους για μια καλύτερη τύχη.

Πολιτικές (Δύση)

- **οι πάπες** επιδιώκουν την ανάκτηση (reconquista) των χριστιανικών εδαφών:
- - ήθελαν να ενισχύσουν τη θέση τους στην αντιπαράθεση με τους Γερμανούς Αυτοκράτορες → επεδίωξαν υποστήριξη από τους Βυζαντινούς Αυτοκράτορες

Πολιτικές (Βυζάντιο)

ήθελε μισθοφόρους (όχι σταυροφόρους) από τη Δύση στη σύγκρουση με Πατζινάκους-Κουμάνους. Ωστόσο: αντιμετωπίστηκαν με δυσπιστία όταν έφτασαν στην Κων/πολη, αφού οι εξωτερικοί εχθροί είχαν αντιμετωπιστεί

1095: Η αρχή των σταυροφοριών

Ο Πάπας Ουρβανός Β΄ **κηρύσσει την Πρώτη Σταυροφορία**. Δίνει σ' αυτήν χαρακτήρα ιερού πολέμου για απελευθέρωση Αγίων Τόπων (« Ο Θεός το θέλει »).

Πρώτη Σταυροφορία: Συνεργασία με το Βυζάντιο. Κατάκτηση Αγίων Τόπων. Κέρδη για το Βυζάντιο. Λατινικά Κράτη στη Μ. Ανατολή

1095: Η αρχή των σταυροφοριών

1095: Η αρχή των σταυροφοριών

Ο πάπας κηρύσσει τη Σταυροφορία

Γενναιότατοι στρατιώτες... Μην αφήνετε να σας κρατήσει στην πατρίδα ούτε η ιδιοκτησία ούτε η οικογενειακή φροντίδα. Γιατί αυτή η χώρα, που περιβάλλεται από όλες τις μεριές από θάλασσα και οροσειρές, είναι υπερπλήρης από σας. Δεν της περισσεύουν τα πλούτη. Μόλις και μεταβίας μπορεί να θρέψει αυτούς που την καλλιεργούν. Γι' αυτό αλληλοτρώγεστε και σπαράζετε μεταξύ σας. Πάψτε πια τις εχθρότητες, ας σταματήσουν οι διαφωνίες κι ας πάρουν τέλος οι πόλεμοι μεταξύ σας αφήστε κάθε μίσος και διχογνωμία να κοιμηθούν. Πάρτε το δρόμο για τους Αγίους Τόπους, ελευθερώσετε αυτή τη γη από το γένος του Διαβόλου και υποτάξτε τη σε σας. Η βασιλική πόλη (Ιερουσαλήμ)... είναι τώρα αιχμάλωτη από τους εχθρούς της και έχει υποφέρει τόσο...ώστε να έχει καταργηθεί η λατρεία...Γι' αυτό το λόγο αναλάβετε αυτό το ταξίδι για την άφεση των αμαρτιών σας και εξασφαλίστε την αθάνατη δόξα του Βασιλείου των Ουρανών".

Από το έργο του ιστορικού Γουλιέλμου από την Τύρο *Historia rerum in partibus transmarinis gestarum*, στο: *Select Documents of European History*, έκδ. Laffan, Νέα Υόρκη 1929, 55-56.

1095: Η αρχή των σταυροφοριών

Ο πάπας κηρύσσει τη Σταυροφορία

Γενναιότατοι στρατιώτες... Μην αφήνετε να σας κρατήσει στην πατρίδα ούτε η **ιδιοκτησία** ούτε η **οικογενειακή φροντίδα**. Γιατί αυτή η χώρα, που περιβάλλεται από όλες τις μεριές από θάλασσα και οροσειρές, είναι **υπερπλήρης από σας. Δεν της περισσεύουν τα πλούτη. Μόλις και μεταβίας μπορεί να θρέψει αυτούς που την καλλιεργούν.** Γι' αυτό **αλληλοτρώγεστε και σπαράζετε μεταξύ σας. Πάψτε πια τις εχθρότητες,** ας σταματήσουν οι διαφωνίες κι ας πάρουν τέλος οι πόλεμοι μεταξύ σας αφήστε κάθε μίσος και διχογνωμία να κοιμηθούν. Πάρτε το δρόμο για τους Αγίους Τόπους, **ελευθερώσετε αυτή τη γη από το γένος του Διαβόλου και υποτάξτε τη σε σας. Η βασιλική πόλη (Ιερουσαλήμ)... είναι τώρα αιχμάλωτη από τους εχθρούς της και έχει υποφέρει τόσο...ώστε να έχει καταργηθεί η λατρεία...Γι' αυτό το λόγο αναλάβετε αυτό το ταξίδι για την **άφεση των αμαρτιών σας και εξασφαλίστε την αθάνατη δόξα του Βασιλείου των Ουρανών**".**

Από το έργο του ιστορικού Γουλιέλμου από την Τύρο *Historia rerum in partibus transmarinis gestarum*, στο: *Select Documents of European History*, έκδ. Laffan, Νέα Υόρκη 1929, 55-56.

1095:
Η αρχή
των
σταυρο-
φοριών

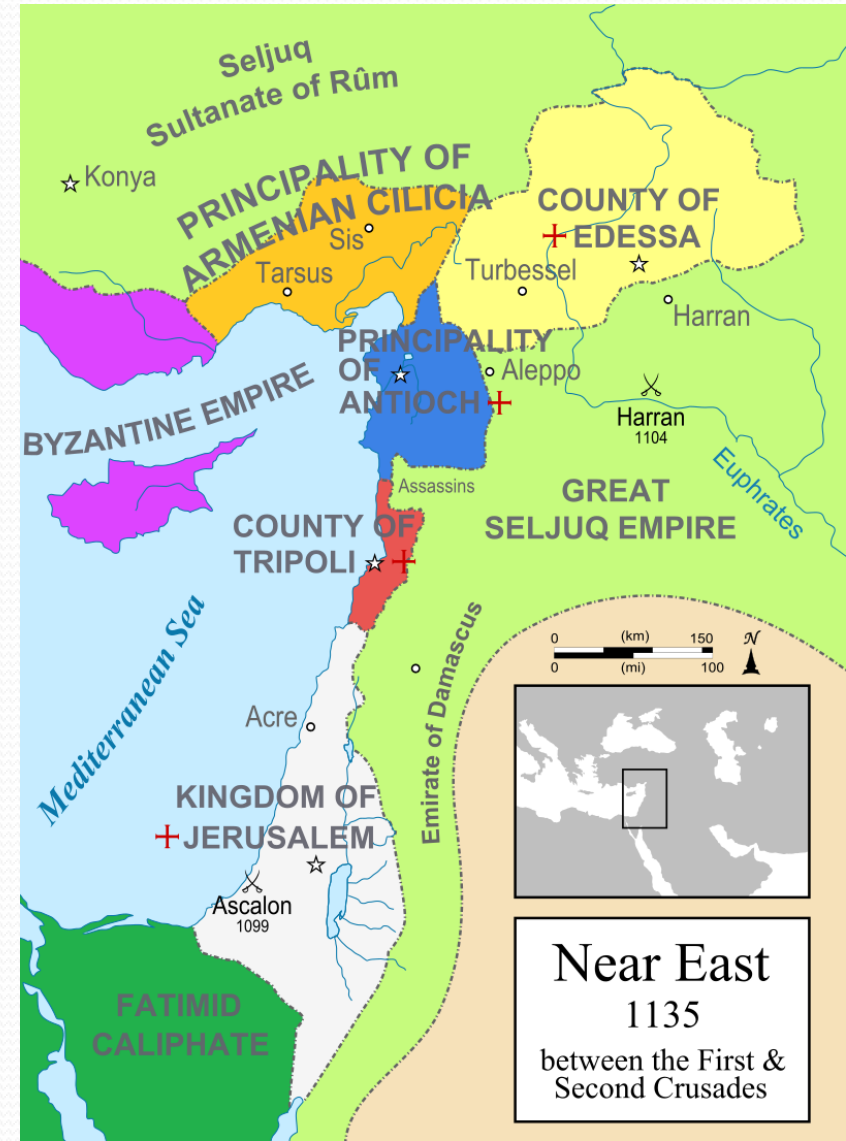

Πρώτη σταυροφορία 1096-1099

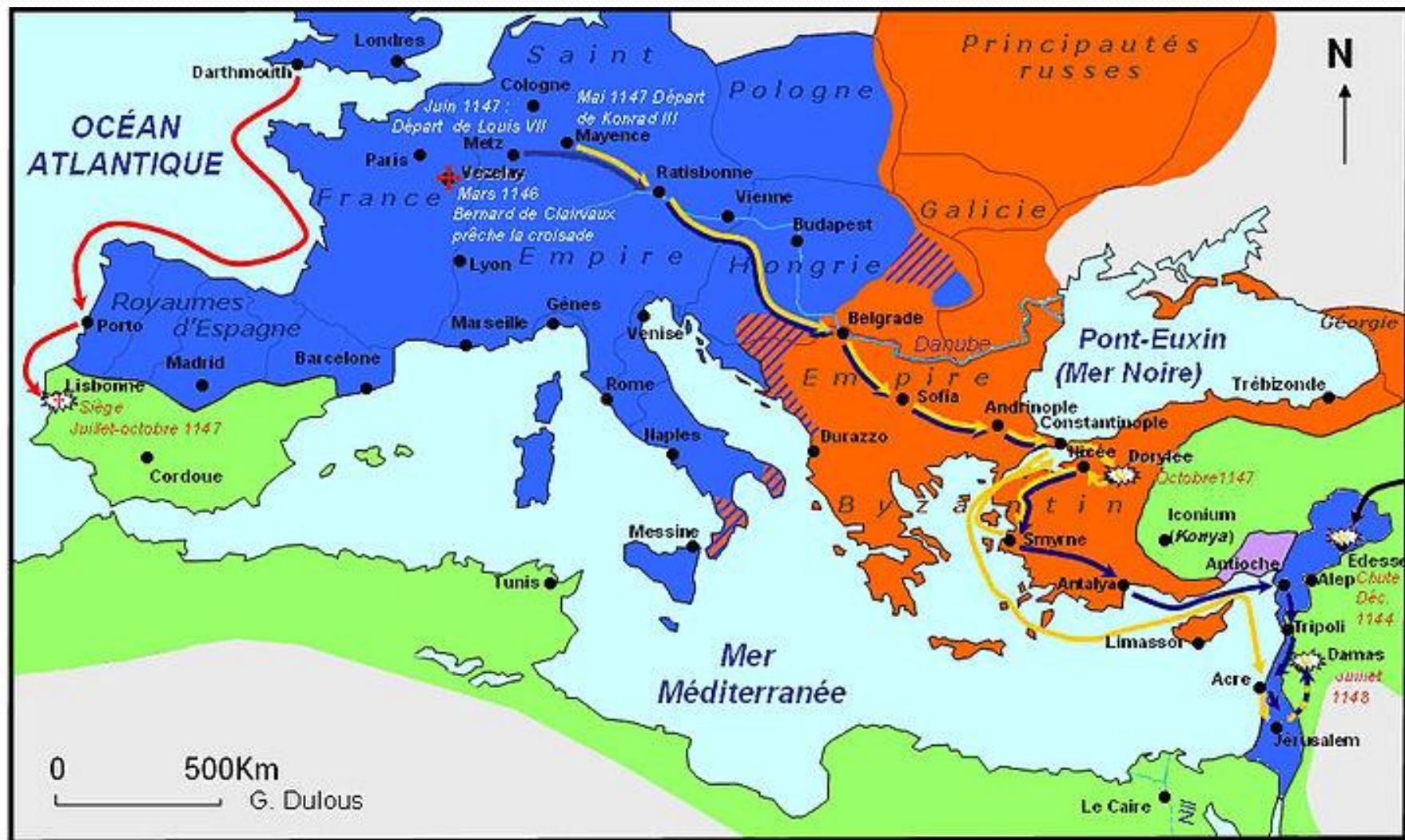

Αποτελέσματα Α' Σταυροφορίας

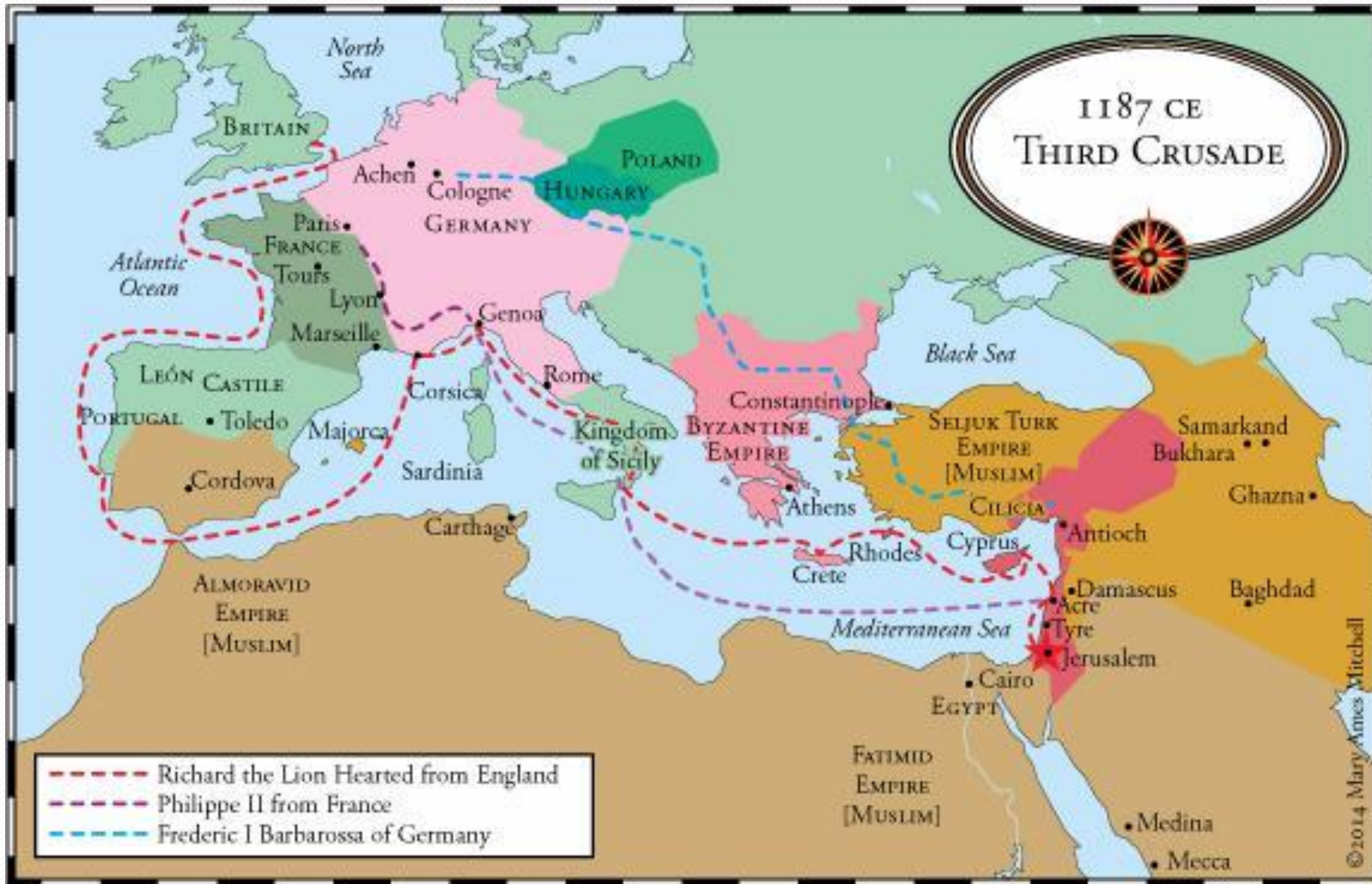
- Συμμαχούν Σταυροφόροι – Βυζάντιο
- Το Βυζάντιο παίρνει πίσω τη Νίκαια και μέρος της Ανατολίας
- Οι σταυροφόροι κατακτούν την Ιερουσαλήμ, δημιουργούνται τα «Λατινικά Κράτη της Εγγύς Ανατολής»

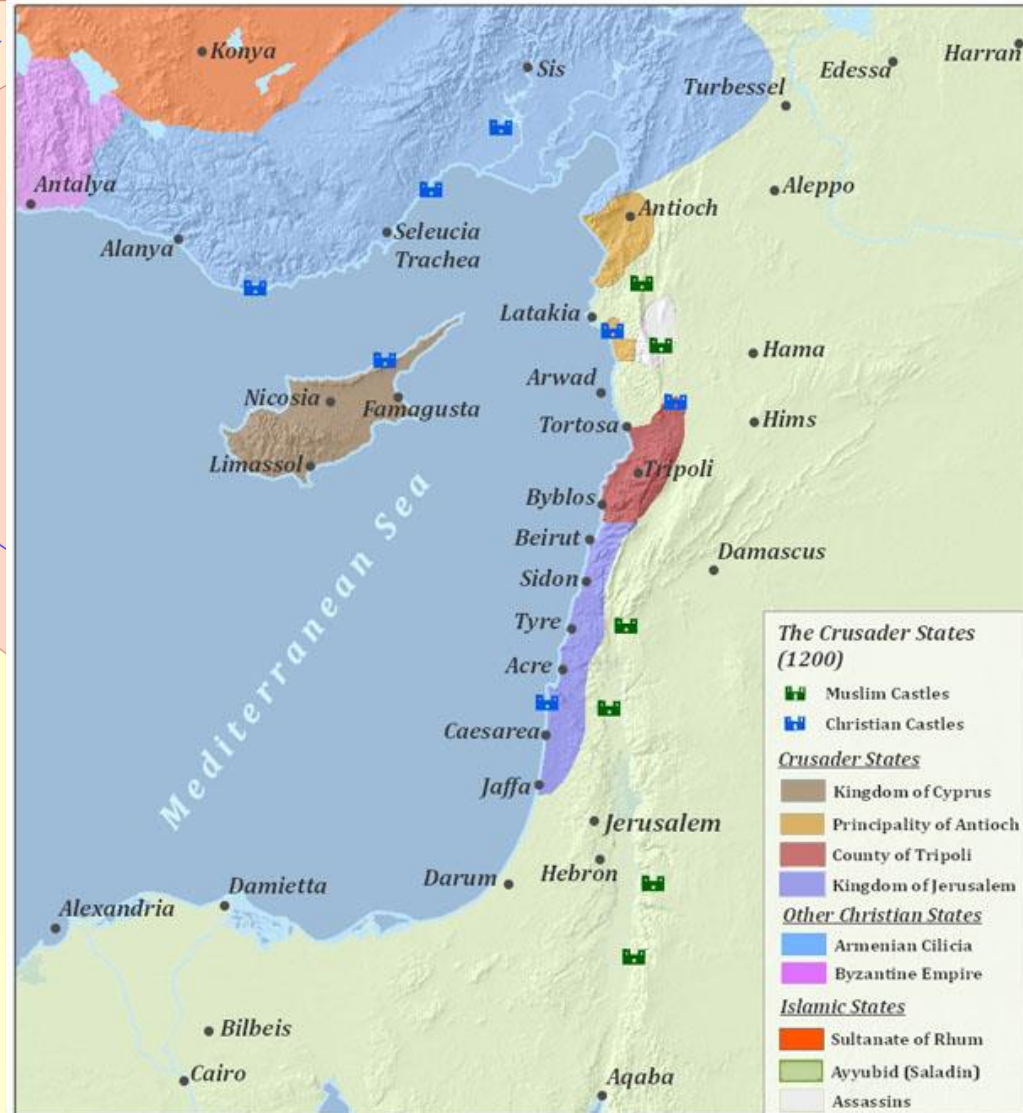
Δεύτερη Σταυροφορία 1147-1150

Τρίτη Σταυροφορία 1189-1192

Η Μ. Ανατολή το 1190 και το 1200

Δύο πρωταγωνιστές

Σαλαντίν

Ριχάρδος ο Λεοντόκαρδος

1185-1204. Βυζάντιο. Δυναστεία των Αγγέλων

Ισαάκιος II Άγγελος

Αλέξιος III Άγγελος,
σδελφός του
Ισαάκιου, τον
ανέτρεψε το 1195

Αλέξιος IV Άγγελος,
γιος του Ισαάκιου

Η «ιδέα» της τέταρτης σταυροφορίας

❖ **1195:** Ο Ισαάκιος Β΄ Άγγελος ανατρέπεται από τον Αλέξιο Γ΄.

❖ **1201:** Ο πάπας Ιννοκέντιος Γ΄ συλλαμβάνει ιδέα Τέταρτης Σταυροφορίας (θρησκευτικότητα + ιπποτικό αίσθημα = απροσδιόριστος σκοπός).
– Προπαγάνδα στην Ευρώπη – Αρχηγός των φεουδαρχών ο Βονιφάτιος ο Μομφερρατικός

Η Βενετία «επικεφαλής»

Ορμητήριο η Βενετία:
αναλαμβάνει
μεταφορά-
τροφοδοσία
σταυροφόρων
Αρχικός προορισμός:
Αίγυπτος και Συρία

Ερρίκο Ντάντολο,
Δόγης της Βενετίας

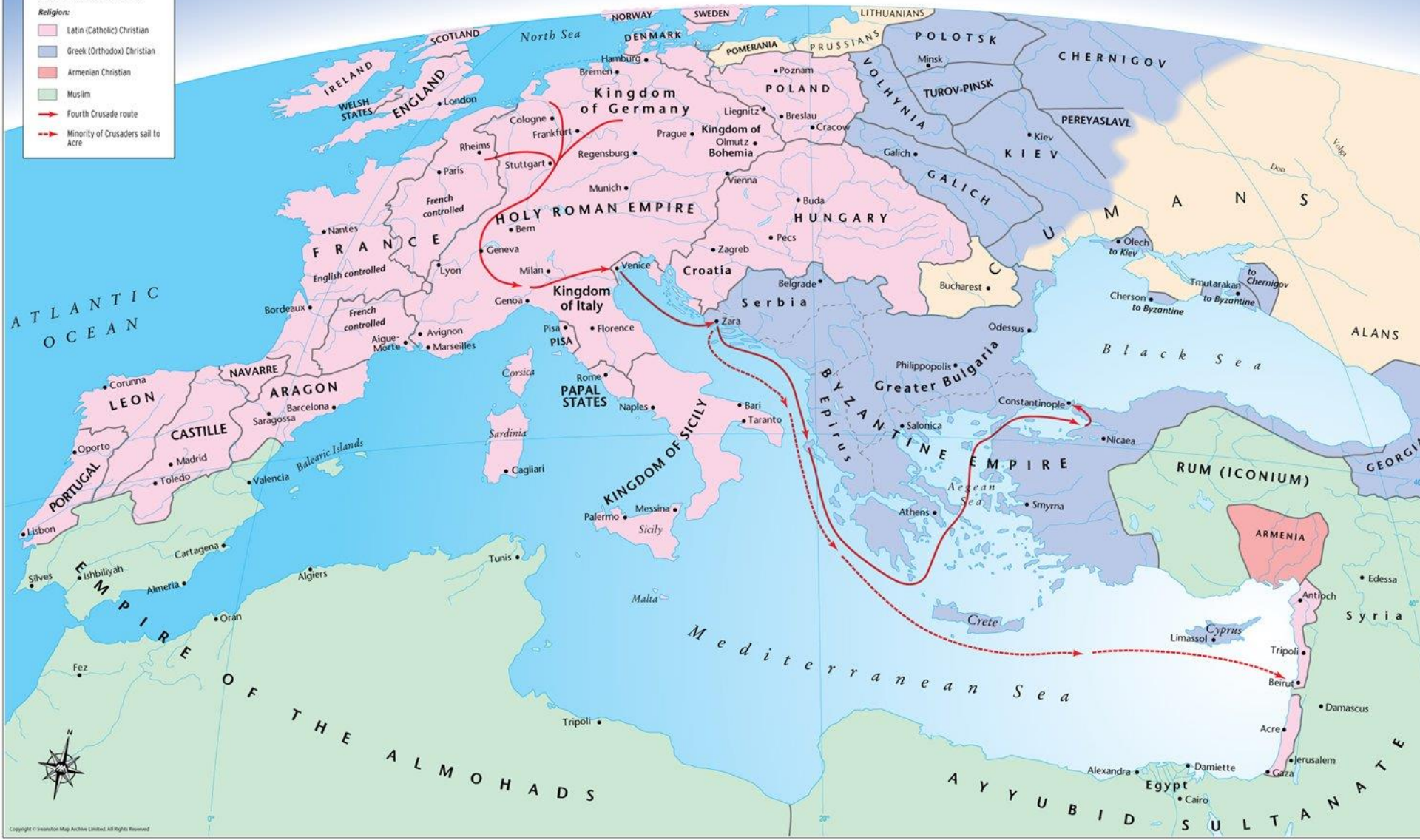
Τέταρτη Σταυροφορία 1202-1204

The Fourth Crusade
1202-04
(border shown c. 1200)

Religion:

- Latin (Catholic) Christian
- Greek (Orthodox) Christian
- Armenian Christian
- Muslim

- Fourth Crusade route
- Minority of Crusaders sail to Acre

Βυζάντιο το 1200

- **Βυζάντιο:** Πολιτική, στρατιωτική, οικονομική αδυναμία
- **Αιτίες:**
 - απειλή από Νορμανδούς,
 - κακές σχέσεις με Βενετούς
 - σχέδια Γερμανών εις βάρος του

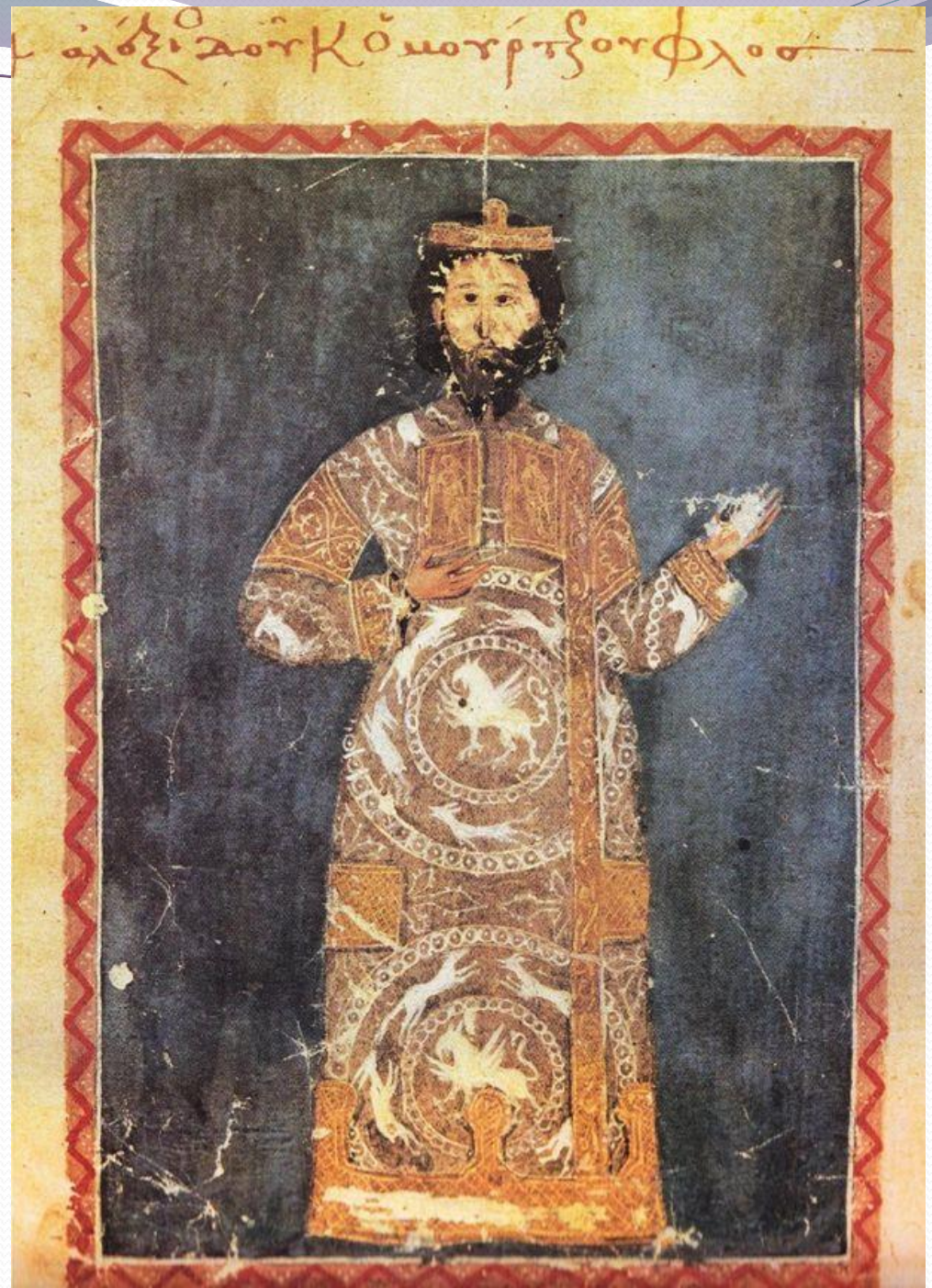
Αλλαγή «ρότας»

– στόχος η Κωνσταντινούπολη

- 1203: Ο έκπτωτος Ισαάκιος ζητά βοήθεια από σταυροφόρους για να αποκατασταθεί στον θρόνο. Οι σταυροφόροι αποδέχονται – Αποφασίζεται επίθεση κατά της Κων/πολης.
- Ιούνιος 1203. Οι σταυροφόροι φτάνουν στην Κωνσταντινούπολη και την καταλαμβάνουν.
- Ο Ισαάκιος αποκαθίσταται (Ιούλιος 1203). Οι σταυροφόροι παραμένουν στην Πόλη αντί να φύγουν για τους Αγίους τόπους → αντιπαράθεση με ντόπιους – (αιτίες: αλαζονική συμπεριφορά, βαριά φορολογία)

Αλλαγή φρουράς στο Βυζάντιο

- 1204
- Πραξικόπημα του
Αλέξιου Ε Δούκα
Μούρτζουφλου
- Μάρτιος: οι
Σταυροφόροι
υπογράφουν
συμφωνία διανομής
της Βυζαντινής
Αυτοκρατορίας

Η πρώτη Άλωση: 13.04.1204

- 13 Απριλίου: Άλωση της Πόλης από σταυροφόρους: Ο Αλέξιος τρέπεται σε φυγή –
- - λεηλασίες, σφαγές από τους σταυροφόρους, κλοπή σπουδαίων έργων τέχνης
- - αρχίζει η μακρά περίοδος της Φραγκοκρατίας στην Ελλάδα

Η πρώτη Άλωση: 13.04.1204

Η πρώτη Άλωση: 13.04.1204

Ο πάπας Ιννοκέντιος στηλιτεύει το μένος των Σταυροφόρων

- Αυτοί οι πιστοί του Χριστού, που όφειλαν να στραφούν εναντίον των απίστων, κολύμπησαν στο χριστιανικό αίμα. Δεν λογάριασαν, ούτε θρησκεία, ούτε ηλικία, ούτε φύλο. Και δεν τους άρκεσε που πήραν τους θησαυρούς της Αυτοκρατορίας και που ξεπουπούλιασαν τους ιδιώτες, μικρούς και μεγάλους, αλλά θέλησαν να βάλουν χέρι και στα πλούτη των εκκλησιών, από τις ιερές τράπεζες, τους είδαν να παίρνουν εικόνες και σταυρούς και να φεύγουν.
- Από το βιβλίο: Β. Κρεμμυδάς - Φ. Πισπιρίγκου, Ο μεσαιωνικός κόσμος, εκδ. Γνώση, Αθήνα 1985, 150

Η πραγματική διαίρεση του Βυζαντινού Κράτους (1204)

